

בַּרְשָׁת

חַי שָׂרָה

עַם אֲוֵנִק לֹוּם וְרַע

פרשת חיי שרה

בראשית פרק-כג

א וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה

וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים

שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

וְהָיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְשִׁבְעַת

שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה
ושבע שנים. לכך נכתב שנה בכל כלל
וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו,
בת ק' כבת כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה
שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא
חטא, ובת כ' כבת ז' ליופי: שני חיי שרה.
כלן שוין לטובה:

ב וְתָמַת שָׂרָה בְּקָרִית אֲרָבַע
הוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא
אֲבָרָהָם לְסֹפֶד לְשָׂרָה

וְלִבְכֹּתָהּ:

וּמִיתַת שָׂרָה בְּקָרִית אַרְבַּע הִיא חֵבְרוֹן

בְּאַרְעָא דְכַנְעַן וְאַתָּא אַבְרָהָם

לְמִסְפָּדָה לְשָׂרָה וְלִמְבֹכָה:

בקרית ארבע. על שם ארבע ענקים שהיו

שם, אחימן ששי ותלמי ואביהן. דבר

אחר, על שם ארבע זוגות שנקברו שם

איש ואשתו, אדם וחווה, אברהם ושרה,

יצחק ורבקה, יעקב ולאה: ויבא אברהם.

מבאר שבע: לספוד לשרה ולבכתה.

נִסְמָכָה מִיתַת שָׂרָה לְעִקִּידַת יִצְחָק, לְפִי
שַׁעַל יְדֵי בִשּׁוּרַת הָעִקִּידָה, שֶׁנִּזְדַּמֵּן בְּנֵה
לְשַׁחֲיטָה וּכְמַעַט שָׁלָא נִשְׁחַט, פִּרְחָה
נִשְׁמַתָּה מִמָּנָה וּמַתָּה:

ג וַיִּקְרָא אֲבֹרָהָם מֵעַל פְּנֵי מִתּוֹ
וַיֹּדְבָר אֶל בְּנֵי חַת לֵאמֹר:
וְקָם אֲבֹרָהָם מֵעַל אִפֵּי מִיתָהּ וּמָלַל עִם
בְּנֵי חֲתָנָהּ לְמִימָר:

ד גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם תָּנוּ

לִי אֶחָזֶזֶת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה

מִתִּי מִלְפָּנַי:

דִּיר וְתוֹתֵב אֲנִי עִמָּכֶם הֲבֹ לִי אֶחְסֶנָּה

קְבוּרָא עִמָּכֶם וְאֶקְבֹּר מִתִּי מִן קִדְמִי:

גֵּר וְתוֹשֵׁב אֲנִי עִמָּכֶם. גֵּר מֵאֶרֶץ אַחֵרָה,

וְנִתְּשִׁיבִתִּי עִמָּכֶם. וּמִדְּרֹשׁ אֲגִדָּה, אִם תִּרְצוּ

הֲרִינִי גֵר, וְאִם לֹא אֶהְיֶה תוֹשֵׁב וְאֶטְלָנָה

מִן הַדִּין, שֶׁאֵמַר לִי הַקֶּב"ה לְזֶרַעְךָ אֶתֶּן

אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת: אֶחָזֶזֶת קֶבֶר. אֶחָזֶזֶת

קֶרְקַע לְבֵית הַקְּבֻרוֹת:

ה וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם

לֵאמֹר לוֹ:

וְאֶתִיבוּ בְנֵי חֲתָאָה יֵת אַבְרָהָם לְמִימֹר

לָהּ:

ו שְׂמַעְנוּ אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים

אֶתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ

קְבוֹר אֶת מִתָּךְ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת

קְבָרוֹ לֹא יִכְלֶה מִמֶּךָ מִקְבֹּר

מִתָּךְ:

קִבַּל מִנָּא רַבּוֹנָא רַב קָדָם יִי אֵת

בִּינָא בְּשֵׁפָר קִבְרָא קִבֵּר יֵת מִיתָךְ

אִנֵּשׁ מִנָּא יֵת קִבְרָה לָא יִמְנַע מִנָּךְ

מִלְּקִבֵּר מִיתָךְ:

לֹא יִכְלֶה. לֹא יִמְנַע, כִּמוֹ לֹא תִכְלֹא

רַחֲמִיד, וְכִמוֹ וְיִכְלֹא הַגִּשָּׁם:

וְיִקָּם אֲבָרָהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם

הָאָרֶץ לְבָנֵי חֵת:

וְקָם אֲבָרָהֶם וַסְגִּיד לְעַמָּא דְאֲרַעָא

לְבָנִי חֲתָאָה:

ח וַיִּדְבֹּר אֶתָּם לֵאמֹר אִם יֵשׁ

אֶת נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֶת מֵתִי

מִלְפָּנַי שְׂמַעוּנִי וּבָגְעוּ לִי

בְּעֶפְרוֹן בֶּן צִיחֹר:

וּמִלֵּל עֲמֵהוֹן לְמִימָר אִם אֵית רַעְוָא

בְּנַפְשְׁכוֹן לְמַקְבֵּר יְת מִיתִי מִן קְדָמִי

קִבִּילוּ מִנִּי וּבָעוּ לִי מִן עֶפְרוֹן בַּר

צִוְחֹר:

נפשכם. רצונכם: ופגעו לי. לשון בקשה,

כמו אל תפגעי בי:

ט וַיִּתֶּן לִי אֶת מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה

אֲשֶׁר לִי אֲשֶׁר בְּקִצָּה שְׂדֵהוּ

בְּכֶסֶף מֵלֹא יְתִנֶּנָּה לִי

בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזֹת קֶבֶר:

וַיִּתֶּן לִי יַת מַעֲרַת כַּפֶּלֶתָּא דִּי לָהּ דִּי

בְּסִטְר חֲקִלָּה בְּכֶסֶףא שְׁלִים יְתִנִּינָה לִי

בִּינִיכּוֹן לְאַחֲסִנַת קְבוּרָא:

המכפלה. בית ועליה על גביו. דבר אחר,

שכפולה בזוגות: בכסף מלא. אשלם כל

שוויה, וכן דוד אמר לארונה בכסף מלא:

וְעֶפְרוֹן יָשָׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת

וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחֵתִּי אֶת אַבְרָהָם

בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת לְכָל בָּאֵי שַׁעַר

עִירוֹ לֵאמֹר:

וְעֶפְרוֹן יָתַב בְּגֹו בְנֵי חֵתָא וְאֶתִּיב

עֶפְרוֹן חֵתָא יֵת אַבְרָהָם קֹדֶם בְּנֵי

חֲתָאָה לְכֹל עָלַי תִּרְעַ קְרִיתָהּ לְמִימָר:

ועפרון ישב. כתיב חסר, אותו היום

מנוהו שוטר עליהם, מפני חשיבותו של

אברהם שהיה צריך לו, עלה לגדולה:

לכל באי שער עירו. שכולן בטלו

ממלאכתן, ובאו לגמול חסד לשרה:

יא לא אֲדָנִי שְׂמַעֲנִי הַשְׁדָּה

נִתַּתִּי לָךְ וְהַמְעַרָה אֲשֶׁר בּוֹ

לָךְ נִתַּתִּיהָ לְעֵינַי בְּנֵי עַמִּי

נִתַּתִּיהָ לָךְ קִבֹּר מִתָּךְ:

לֹא רַבּוֹנִי קִבֵּיל מִנִּי חֲקֹלָא יְהִיבִית לָךְ

וּמַעֲרֵתָא דִּי בֵּה לָךְ יְהִיבִיתָהּ לְעֵינַי בְּנִי

עַמִּי יְהִיבִיתָהּ לָךְ קִבֵּר מִיתָךְ:

לֹא אַדְנִי. לֹא תִקְנָה אוֹתָהּ בַּדְּמִים: נִתְּתִי

לָךְ. הֲרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְּתִיהָ לָךְ:

יב וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ אַבְרָהָם לְפָנָי עִם

הָאָרֶץ:

וּסְגִיד אַבְרָהָם קִדָּם עַמָּא דְאַרְעָא:

יג וַיִּדְבֹּר אֶל עֶפְרָיִם בְּאָזְנֵי עִם

הָאָרֶץ לֹא־אָמַר אֵךְ אִם אֶתָּה לֹו

שִׁמְעֵנִי נִתַּתִּי כִסֵּף הַשָּׂדֶה קַח

מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת מִתִּי

שָׁמָּה:

וּמִלִּיל עַם עֶפְרוֹן קָדָם עַמָּא דְאֶרְעָא

לְמִימַר בְּרַם אִם אֶתָּה עֶבֶד לִי טִיבוֹ

קִבַּל מִנִּי אֶתָּן כִּסְפָּא דְמִי חֲקִלָּא סַב

מִנִּי וְאֶקְבֵּר יָת מִיתִי תַמָּן:

אך אם אתה לו שמעני. אתה אומר לי

לשמוע לך וליקה בחנם, אני אי אפשר
בכך אך אם אתה לו שמעני, הלואי
ותשמעני: נתתי. דוני"ש בלע"ז, מוכן
הוא אצלי, והלואי נתתי לך כבר:

יד ויען עפרון את אברהם
לאמר לו:

ואתיב עפרון ית אברהם למימר לה:

טו אדני שמעני ארץ ארבע

מאת שקל כסף ביני ובינך

מַה הוּא וְאֵת מִתְךָ קִבֵּר:

רְבוֹנִי קִבֵּל מִנִּי אֶרְעָא שְׂוִיא אֲרִבֵּעַ

מֵאָה סְלָעִין דְּכֶסֶף בִּינָא וּבִינָךְ מַה

הִיא וְיֵת מִיְתְךָ קִבֵּר:

בִּינִי וּבִינָךְ. בֵּין שְׁנֵי אוֹהָבִים כְּמוֹנִי, מַה

הִיא חֲשׂוּבָה לְכָלִּים, אֵלָּא הִנָּה אֵת הַמָּכֹר,

וְאֵת מִתְךָ קִבֵּר:

מִזֵּי וְיִשְׁמַע אֲבָרְהָם אֶל עֶפְרָיִם

וְיִשְׁקֹל אֲבָרְהָם לְעֶפְרָיִם אֵת

הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאַזְנֵי בְנֵי

חַת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף

עִבֵּר לִסְחָר:

וְקִבַּל אֲבָרָהָם מִן עֶפְרוֹן וְתִקַּל אֲבָרָהָם

לְעֶפְרוֹן יֵת כֶּסֶף דְּמִלִּיל קָדָם בְּנֵי

חַתָּאָה אַרְבַּע מֵאוֹת סְלַעִין דְּכֶסֶף

מִתְקַבֵּל סְחֹרָא (נ"י דְּמִתְקַבֵּל

סְחֹרָתָא) בְּכָל מְדִינָתָא:

וַיִּשְׁקַל אֲבָרָהָם לְעֶפְרוֹן. חֲסֹד וַי"ו, לְפִי

שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה,
שנטל ממנו שקלים גדולים שהן קנטרין
שנאמר עובר לסוחר, שמתקבלים בשקל
בכל מקום, ויש מקום ששקליהן גדולים
שהן קנטרין, צנטיאר"ש בלע"ז:

שני ויקום שירה עפרון

אשר במכפלה אשר לפני

ממרא השדה והמערה אשר

בו וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּעֲרָה

אֲשֶׁר בְּכָל גִּבְלוֹ סְבִיב:

וְקָם חֲקַל עֶפְרוֹן דִּי בְכַפְלָתָא דִּי קָדָם

מִמָּרָא חֲקָלָא וּמַעֲרָתָא דִּי בֵּה וְכָל

אֵילָנֵי דִּי בְּחֲקָלָא דִּי בְּכָל תְּחוּמָּה

סְחֹר סְחֹר:

וַיָּקָם שָׂדֵה עֶפְרוֹן. תְּקוּמָה הִיטָה לוֹ,

שִׁיצָא מִיד הַדְּיוּט לִיד מַלְךְ. וּפִשּׁוּטוֹ שֶׁל

מִקְרָא, וַיָּקָם הַשָּׂדֵה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל

הָעֵץ לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה וְגו':

יח לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינַי בְּנֵי

חַת בְּכָל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ:

לְאַבְרָהָם לְזִבְיִנוֹהִי לְעֵינַי בְּנֵי חֲתָאָה

בְּכָל עָלִי תִרְעַ קְרִיתָהּ:

בְּכָל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ. בִּקְרֵב כּוֹלֵם

וּבִמְעַמֵּד כּוֹלֵם הִקְנִהוּ לוֹ:

יט וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת

שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֶל מַעֲרַת שְׂדָה

הַמְּכֻפָּלָה עַל פְּנֵי מַמְרָא הוּא

חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

וּבֵתָר כֵּן קָבַר אֲבֹתָם יֵת שָׂרָה אֶתֶּתָהּ

בַּמַּעֲרָת חֲקַל כַּפְלָתָא עַל אִפִּי מַמְרָא

הִיא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶעָא דְכְנָעַן:

כ וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר

בּוֹ לְאֲבֹתָם לְאַחֲזֹת קָבַר

מֵאֵת בְּנֵי חֵת:

וְקָם חֲקַלָּא וּמַעֲרֵתָא דִּי בֵּה לְאֲבֹתָם

לְאַחֲסִנַּת קְבוּרָא מִן בְּנֵי חֵתָא:

א וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בִּימֵים

וַיְהִי בֵרֶךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל־

וְאַבְרָהָם סִיב עַל בְּיוֹמָיו וַיִּבְרֶךְ יֵת

אַבְרָהָם בְּכָל־אֶ

בֶּרֶךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל־בְּכֹל עוֹלָה

בְּגִימָטְרִיא בֶן־זֵמַר וּמֵאַחֵר שֶׁהָיָה לוֹ בֶן־זֵמַר הָיָה

צָרִיךְ לְהַשְׁיֵאוֹ אֶת־זֵמַר

ב וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֲבָדָיו זָקֵן

בֵּיתוֹ הִמְנִשְׁל בְּכָל־אֲשֶׁר לִי

שִׁים נָא יְדֶךָ תַּחַת יְרֵכִי:

וְאָמַר אֲבָרָהָם לְעִבְדָּהּ סָבֵא דְבֵיתָהּ

דְּשִׁלִּיט בְּכָל דִּי לָהּ שְׂוִי כְּעֵן יְדֶךָ

תַּחֲתֵי יְרֵכִי:

זִקֵּן בֵּיתוֹ. לָפִי שֶׁהוּא דְבוֹק נִקּוּד זִקֵּן:

תַּחַת יְרֵכִי. לָפִי שֶׁהִנֵּשְׁבַע צָרִיךְ שִׁיטוּל

בִּידוֹ חֶפֶץ שֶׁל מִצּוּהָ, כַּגֹּוֶן סֵפֶר תּוֹרָה, אוֹ

תַּפִּילִין, וְהַמִּלָּה הִיטָה מִצּוּהָ רִאשׁוֹנָה לוֹ,

וּבָאָה לוֹ עַל יְדֵי צַעַר, וְהִיטָה חֲבִיבָה עָלָיו,

וְנִטְלָה.:

ג וְאַשְׁבִּיעֶנָּה בַּיהוָה אֱלֹהֵי

הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר

לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבָּנוֹת

הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב

בְּקָרְבוֹ:

וְאֶקִּים עָלָיָהּ בְּמִימְרָא דֵּי אֱלֹהֵא

דְּשָׁמַיָא וְאֱלֹהֵא דְאָרְעָא דְלֹא תִסַּב

אֶתְתָּא לְבָרִי מִבְּנֵי כְנַעֲנָא דֵּי אָנָּא

יִתֵּב בִּינֵיהוֹן:

ד כִּי אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדוֹתַי

תֵּלֶךְ וְלִקְחֹת אִשָּׁה לְבָנִי

לִיצְחָק:

אֵלֶיךָ לְאֶרְעִי וְלִילְדוֹתַי תִּיזִיל וְתִסָּב

אֶתְּתָא לְבָרִי לִיצְחָק:

ה וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אֲוִלִי לֹא

תֵּאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי אֶל

הָאֶרֶץ הַזֹּאת הֶחֱשֹׁב אֲשִׁיב

אֶת בְּנִי אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר

יִצְאֶתָּה מִן־שָׁם:

וְאָמַר לָהּ עֲבֹדָא מֵאִים לָא תִּיבִי

אֶתְתָּא לְמִיתִי בְּתָרִי לְאַרְעָא הַדָּא

הָאֶתְבָּא אֶתִּיב יָת בֶּרֶךְ לְאַרְעָא דִּי

נִפְקֶתָּא מִתַּמָּן:

וַיֹּאמֶר אֱלִיוֹ אֲבָרְהָם הַשְׁמֹר

לָךְ פֶּן תִּשְׁיב אֶת בְּנֵי שְׁמָה:

וְאָמַר לָהּ אֲבָרְהָם אֶסְתַּמֵּר לָךְ דִּילְמָא

תִּתִּיב יָת בְּרִי לְתַמָּן:

וַיְהִי־חַוָּה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר

לְקַח־נִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ

מִן־לְדוֹתַי וְאֲשֶׁר דִּבֶּר לִי וְאֲשֶׁר

נִשְׁבַּע לִי לֵאמֹר לְזִרְעֲךָ אֶת־

אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח

מִלְאָכֹוּ לִפְנֶיךָ וּלְקַח־תָּאֵשָׁה

לְבָנִי מֵעַם־

יִי אֱלֹהֵי דִשְׁמִיָּא דִּי דִבְרַנִּי מִבֵּית

אָבִא וּמֵאֶרֶץ יְלָדוֹתַי וְדִי מַלְלִי לִי וְדִי

קַיִם לִי לְמִימַר לְבָרֶךְ אֶתְּךָ יְיָ אֶרְעָא
הָדָא הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכָה קִדְמָךְ וְתִסַּב
אֶתְּתָא לְבָרִי מִתַּמָּן:

ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לִקְחָנִי מִבֵּית
אָבִי. וְלֹא אָמַר וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ, וְלִמְעַלָּה
אָמַר וְאֲשַׁבֵּיעַךְ וְגו', אָמַר לוֹ עַכְשִׁיו הוּא
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ, שֶׁהִרְגַּלְתִּיו
בְּפִי הַבְּרִיּוֹת, אֲבָל כְּשֶׁלִּקְחָנִי מִבֵּית אָבִי,
הָיָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְלֹא אֱלֹהֵי הָאָרֶץ, שֶׁלֹּא
הָיוּ בָאֵי עוֹלָם מְכִירִים בּוֹ, וְשִׁמּוֹ לֹא הָיָה

רְגִיל בָּאָרֶץ: מִבֵּית אָבִי. מֵאֶחָד: וּמֵאֶרֶץ
מוֹלֶדְתִּי. מֵאֹר כְּשָׂדִים: וְאֲשֶׁר דָּבַר לִי.
לְצֹרְכִי, כִּמּוֹ אֲשֶׁר דָּבַר עָלַי. וְכֵן כָּל לִי וְלוֹ
וְלָהֶם הַסְּמוּכִים אֲצֹל דְּבוּר, מִפְּוֹרְשִׁים
בְּלִשׁוֹן עַל, וְתִרְגוֹם שִׁלְהֶם, עָלַי, עֲלוּהִי,
עֲלִיהוֹן, שְׁאִין נוֹפֵל אֲצֹל דִּיבוּר לְשׁוֹן לִי,
וְלוֹ, וְלָהֶם, אֵלָא אֵלַי, אֵלִיו, אֵלֵיהֶם.
וְתִרְגוֹם שִׁלְהֶם עַמִּי, עַמִּיהָ, עַמְהוֹן, אֲבָל
אֲצֹל אֲמִירָה נוֹפֵל לְשׁוֹן לִי, וְלוֹ, וְלָהֶם:
וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִי. בֵּין הַבְּתָרִים:

חַוָּאָם לֹא תֵּאבְּהָ הָאִשָּׁה לְלָכָת

אַחֲרֵי־כֵן וְנָקִית מְשַׁבְּעֶתִי זֹאת

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תֵשֵׁב שְׁמָחָה:

וְאִם לֹא תִיבִי אֶתְתָּא לְמִיתִי בְּתָרָךְ

וְתֵהִי זַכָּאָה מִמוּמְתִי דָּא לְחוּד יֵת בְּרִי

לֹא תִתֵּב לְתַמָּן:

וְנָקִית מְשַׁבּוּעִתִי וְגו'. וְקַח לֹו אִשָּׁה

מִבָּנוֹת עֵנָר אֲשָׁכּוּל וּמִמָּרָא: רַק אֶת בְּנֵי

וְגו'. רַק מִיַּעֲוֹט הוּא, בְּנֵי אֵינוֹ חוֹזֵר, אֲבָל

יַעֲקֹב בֶּן בְּנֵי סוּפּוֹ לְחִזּוֹר:

ט וַיֵּשֶׁם הָעֶבֶד אֶת יָדוֹ תַּחַת

יָרְדֵּי אַבְרָהָם אֲדָנָיו וַיֵּשְׁבֶּע לּוֹ

עַל הַדָּבָר הַזֶּה:

וְשׁוֹי עֶבְדָּא ית יְדָה תַּחֲוֹת יִרְכָּא

דַּאֲבָרָהֶם רַבּוֹנָה וְקַיִם לָהּ עַל פְּתִגְמָא

הַדִּין:

שְׁלֵשִׁי וַיִּפְקַח הָעֶבֶד

עֲשֶׂהָ גַּמְלִים מִגְּמָלִי אֲדֹנָי

וַיֵּלֶךְ וְכָל טוֹב אֲדֹנָי בְּיָדוֹ

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל אֶרֶם נַחֲרִים אֶל

עִיר נַחֲוֹר:

וַדַּבֵּר עֲבָדָא עֲשָׂרָה גַּמְלִין מִגְּמָלִי

רְבוּנָה וְאַזַּל וְכָל שְׁפָר רְבוּנָה בְּיָדָהּ

וָקָם וְאַזַּל לְאֶרֶם דִּי עַל פֶּרֶת לְקִרְתָּא

דְּנַחֲוֹר:

מִגְּמָלִי אֲדֹנָי. נִיכְרִין הָיוּ מִשְׁאֵר גַּמְלִים,

שהיו יוצאין זמזמין, מפני הגזל, שלא
ירעו בשדות אחרים: וכל טוב אדוניו
בידו. שטר מתנה כתב ליצחק על כל
אשר לו, כדי שיקפצו לשלוח לו בתם:
אדם נהרים. בין שתי נהרות יושבת:

יֵא וַיְבָרֶךְ הַגְּמָלִים מֵחוּץ לְעִיר
אֶל בְּאֵר הַמַּיִם לְעֵת עֶרֶב
לְעֵת צֵאת הַשָּׁבָת:

וְאֲשֶׁרִי גְמָלִיא מְבָרָא לְקָרְתָּא לְבִאָרָא
דְּמִיא לְעֵדֵן רְמָשָׂא לְעֵדֵן דְּנִפְקִין

מִלִּיתָא:

ויברך הגמלים. הרביצם:

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדָנִי

אֲבָרְחָם הַקִּנְיָה נָא לִפְנֵי הַיּוֹם

וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדָנִי אֲבָרְחָם:

וַאֲמַר יי אֱלֹהֵה דְרַבּוֹנִי אֲבָרְחָם זְמִין

כַּעַן קִדְמִי יוֹמָא דִּין וְעַבְד טִיבו עִם

רַבּוֹנִי אֲבָרְחָם:

יג הִנֵּה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל עֵין

הַמַּיִם וּבְנוֹת אַנְשֵׁי הָעִיר

יֵצְאוּת לְשֹׂאֵב מַיִם:

הָא אֲנֵא קָאם עַל עֵינֵא דְמֵיא וּבְנַת

אַנְשֵׁי קִרְתָּא נִפְקִין לְמַמְלֵי מֵיא:

יְדִי וְהִיא הִנֵּעַר אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ

הַפִּי נָא כִּדְךָ וְאַשְׁתָּה וְאַמְרָה

שְׁתָּה וְגַם גְּמִלֶיךָ אֲשַׁקָּה אֶתָּה

חֲכָחָתְךָ לְעַבְדְּךָ לִיצְחָק וּבָהּ

אֲדַע כִּי עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם אֲדֹנָי:

וְתֵּהִי עוֹלָמְתָּא דְּאִימַר לָהּ אֲרַכִּינִי כְּעֵן
קוֹלְתִּיךָ וְאַשְׁתִּי וְתִימַר אִשְׁתְּ וְאַף
גַּמְלָךְ אֲשִׁקִּי יְתֶהּ זַמְנָתָא לְעַבְדָּךְ
לִיצְחָק וְבֵהּ אֵידַע אֲרִי עַבְדָּתְּ טִיבוּ עִם
רַבּוֹנִי:

אותה הוכחת. ראויה היא לו, שתהא
גומלת חסדים, וכדאי ליכנס בביתו של
אברהם, ולשון הוכחת, ביררת,
אפרוביש"ט בלע"ז: ובה אדע. לשון
תחנה, הודע לי בה: כי עשית חסד. אם

תהיה ממשפחתו והוגנת לו, אדע כי

עשית חסד:

טו וַיְהִי הוּא טַרַם כָּלָה לְדַבֵּר

וְהָנָה רַבָּקָה יֵצְאָתָא אֲשֶׁר יִלְדָּה

לְבַת־וְאֵל בֶּן מִלְכָּה אִשְׁתִּי נָחוֹר

אֲחִי אֲבָרָהָם וְכָדָה עַל שְׂכֵמָה:

וְהָיָה הוּא עַד לֹא שִׁיַּצִּי לְמִלְלָא וְהָא

רַבָּקָה נִפְקַת דְּאִתִּילִידַת לְבַת־וְאֵל בֶּר

מִלְכָּה אֶתֶת נָחוֹר אֲחִיוֵהִי דְּאֲבָרָהָם

וְקוּלְתָּהּ עַל כַּתְּפֶיהָ:

טז וְהִנֵּעַר טַבַּת מִרְאָה מֵאֹד

בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יִדְעָה וְתָרַד

הָעֵינָה וְתִמְלֵא כְּדָה וְתַעֲלֶ:

וְעוֹלָמָתָא שְׁפִירַת חִיזוּ (נ"י שְׁפִירָא

לְמַחְזִי) לְחֻדָּא בְּתִלְתָּא וּגְבַר לֹא יִדְעָה

וּנְחַתַּת לְעֵינָא וּמִלַּת קוּלְתָּהּ וְסִלְקַת:

בְּתוֹלָה. מִמְקוֹם בְּתוּלִים: וְאִישׁ לֹא

יִדְעָה. שְׁלֹא כְּדֹרְכָה, לְפִי שִׁבְנוֹת הַכְּנַעֲנִים

היו משמרות מקום בתוליהן, ומפקירות
עצמן ממקום אחר, העיד על זו שנקייה
מכל:

וַיֵּרֶץ הָעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ וַיֹּאמֶר
הַגְּמִיאֵנִי נָא מֵעַט מֵיִם
מִכֶּדֶד:

וְרָהֵט עֲבָדָא לְקַדְמוֹתָהּ וַאֲמַר אֲשַׁקֵּנִי
(נ"י אֲטַעֲמֵנִי) כֶּעֶן זַעִיר מֵיָא
מִקּוֹלָתֶיהָ:

וירץ העבד לקראתה. לפי שראה שעלו

המים לקראתה: הגמיאיני נא. לשון

גמיעה, הומיי"ר בלע"ז:

יח ותאמר שְׁתָּה אֲדֹנִי וְתִמְחֶר

וְתִרְדַּ כְּדָה עַל יְדָה וְתִשְׁקָהוּ:

וְאָמַרְת אֵשֶׁת רַבּוֹנִי וְאוֹחִיָּאת וְאֲחִיתָת

קוֹלְתָה עַל יְדָה וְאֲשָׁקְתָה:

וְתִרְדַ כְּדָה. מעל שכמה:

יט וְתִכַּל לְהִשְׁקוֹתוֹ וְתִאמַר גַּם

לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאֵב עַד אִם כָּלוּ
לְשָׁתָהּ:

וְשִׁיצִיאת לְאֲשָׁקִיּוֹתֶיהָ וְאָמַרְתְּ אֵף
לְגַמְלָךְ אֲמַלִּי עַד דִּי סַפְקוֹן לְמִשְׁתֵּי:

עד אם כלו. הרי אם משמש בלשון אשר:
אם כלו. תרגם אונקלוס דִּי סַפְקוֹן, שזו
היא גמרא שתייתן בששתו דִּי סַפְקוֹן:

ב וְתִמְחֶה וְתַעֲרַךְ כִּדְהָ אֶל
הַשָּׁקָת וְתַרְמֵן עוֹד אֶל הַבָּאָר

לְשֶׁאֱבֹב וְתִשָּׂאֵב לְכֹל גְּמֻלָּיו:

וְאוֹחִיאת וּנְפֹצֶת קוֹלָתָהּ לְבֵית שְׁקִיא

וְרֶהֱטֶת עוֹד לְבִירָא לְמִמְּלִי וּמִלֵּת לְכֹל

גְּמֻלוֹהִי:

וּתְעַר. לְשׁוֹן נְפִיצָה, וְהִרְבָּה יֵשׁ בְּלְשׁוֹן

מִשְׁנָה, הַמַּעֲרָה מִכֹּלִי אֶל כֹּלִי, וּבִמְקֹרָא יֵשׁ

לֹו דּוּמָה אֶל תְּעַר נִפְשִׁי, אֲשֶׁר הָעֵרָה לְמוֹת

נִפְשׁוֹ: הַשְׁקָתָה. אֲבָן חִלּוּלָה שְׁשׁוּתִים בָּהּ

הַגְּמֻלִים:

כֹּא וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֲחָה לָּהּ מִחֲרִישׁ

לִדְעַת הַהֲצִלִּיחַ יְהוָה דְּרַכּוֹ אִם

לֹא:

וּגְבֹרָא שְׁהִי בֵּה מְסַתְּכָל שְׁתִּיק לְמִידַע

הַאֲצִלֶּח יִי אֲרַחָה אִם לֹא:

מִשְׁתַּאֲה. לְשׁוֹן שְׁאִיָּה, כְּמוֹ שְׂאוֹ עֲרִים,

תִּשְׂאָה שְׂמָמָה: מִשְׁתַּאֲה. מִשְׁתּוֹמָם

וּמִתְבַּהֵל, עַל שְׂרָאָה דְּבִרוּ קְרוֹב לְהַצִּלִּיחַ,

אֲבָל אֵינּוּ יוֹדַע אִם מִמִּשְׁפַּחַת אֲבֵרָהּ הִיא

אִם לֹא. וְאֵל תִּתְּמָה בְּתִי"ו שֶׁל מִשְׁתַּאֲה,

שְׂאִין לֶךְ תִּיבָה שְׁתַּחֲלֵת יִסּוּדָה שִׁי"ן

ומדברת בלשון מתפעל, שאין תי"ו
מפרידה בין שתי אותיות של עיקר
היסוד, כגון משתאה מגזרת שאה,
משתולל מגזרת שולל, וישתומם מגזרת
שממה, וישתמר חוקות עמרי מגזרת
וישמר, אף כאן משתאה מגזרת תשאה,
וכשם שאתה מוצא לשון משומם באדם
נבהל ונאלם ובעל מחשבות, כמו על יזמו
נשמו אחרונים, שזמו שמים, אשתומם
כשעה חדא, כך תפרש לשון שאייה
באדם בהול ובעל מחשבות. ואונקלוס

תרגם לשון שהייה, וגברא שהי, שוהא
ועומד במקום אחד, לראות ההצליח ה'
דרכו, ואין לתרגם שתי שהרי אינו לשון
שתיה, שאין אל"ף נופלת בלשון שתיה:
משתאה לה. משתומם עליה, כמו אמרי
לי אחי הוא, וכמו וישאלו אנשי המקום
לאשתו:

כב וַיְהִי כִּאֲשֶׁר כָּלוּ הַגְּמָלִים
לְשֹׂתוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נָזָם זָהָב
בֶּקַע מֵשֶׁקֶלָו וְשָׁנִי צְמִידִים עַל

יְדִיָּה עֲשֶׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם:

וְהָיָה כֹּד סְפִיקוֹ גְּמֻלִּיא לְמִשְׁתֵּי וְנָסִיב

גְּבֻרָא קַדְשָׁא דְדַהֲבָא תְּקֻלָּא מִתְּקֻלָּה

וְתִרְיִן שִׁירִין עַל יְדָהָא מִתְּקֻלָּא עֲשֶׂר

סְלֵעִין דְדַהֲבָא מִתְּקֻלָּהוֹן:

בקע. רמז לשקלי ישראל, בקע לגלגלת:

ושני צמידים. רמז לשני לוחות

מצומדות: עשרה זהב משקלם. רמז

לעשרת הדברות שבהן:

כג וַיֹּאמֶר בַּת מִי אַתְּ הַגִּידִי

נָא לִי הַיֵּשׁ בֵּית אָבִיךָ מִקּוֹם

לָנוּ לְלִיךָ:

וַאֲמַר בַּת מֶן אַתְּ חַי כָּעַן לִי הֲאִית

בֵּית אָבוֹךָ אַתָּה כָּשֶׁר לָנָא לְמַבַּת:

וַיֹּאמֶר בַּת מִי אַתָּה. לְאַחַר שְׁנָתָן כֹּה

שָׂאֲלָה, לְפִי שֶׁהִיא בְּטוֹחַ בְּזָכוֹתָיו שֶׁל

אַבְרָהָם שֶׁהִצְלִיחַ הַקַּב"ה דְּרָכּוֹ: לְלִיךָ.

לִינָה אַחַת, לִי שֵׁם דָּבָר, וְהִיא אֹמֶרָה לְלוֹן

כַּמָּה לִינּוֹת:

כִּד וַתֹּאמֶר אֱלִיזָבֶת בְּתוּאֵל

אֲנֹכִי בֶן מֶלֶכָה אֲשֶׁר יְלָדָה

לְנַחֲוֹר:

וְאָמַרְתְּ לֵהּ בֵּת בְּתוּאֵל אֲנִי בַר מֶלֶכָה

דִּילִידַת לְנַחֲוֹר:

בֵּת בְּתוּאֵל. הִשְׁיבְתוּ עַל רֵאשִׁוֹן רֵאשִׁוֹן

וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן:

כֹּה וְתֹאמַר אֱלֹיו גַּם תְּבֶן גַּם

מִסְפּוֹא רַב עֲמָנוּ גַּם מִקּוֹם

לְלוֹן:

וַאֲמַרְתָּ לָּהּ אַף תִּבְנֶא אַף כִּסְתָא סְגִי

עֲמִנָא אַף אֶתֶר כְּשֶׁר לְמַבֵּת:

מספוא. כל מאכל הגמלים קרוי מספוא,

בגון תבן ושעורים:

בוֹ וַיִּקְדֹּה הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה:

וַכֹּרַע גִּבְרָא וּסְגִיד קֶדֶם יי:

רביעי כז
וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדָנִי אֲבָרְחָם

אֲשֶׁר לֹא עֲזַב חֶסְדּוֹ וְאַמְתּוֹ

מִנֶּעַם אֲדֹנִי אֲנֹכִי בַּדֶּרֶךְ נַחֲנִי

יְהוָה בֵּית אֲחִי אֲדֹנִי:

וְאָמַר בְּרִיךְ יי אֱלֹהֵא דְרַבּוֹנִי אַבְרָהָם

דִּי לֹא מִנֵּע טִיבוּתָהּ וְקוּשְׁטָהּ מִן רַבּוֹנִי

אֲנִי בְּאוֹרַח תְּקַנָּא דְּבִרְנִי יי בֵּית

אַחוּהִי דְרַבּוֹנִי:

בַּדֶּרֶךְ. דֶּרֶךְ הַמְּזוּמָן, דֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, בָּאוֹתוֹ

דֶּרֶךְ שֶׁהֵיטֵי צָרִיךְ. וְכֵן כָּל בֵּי"ת וְלִמ"ד

וזה"א המשמשים בראש התיבה ונקודים
בפת"ח, מדברים בדבר הפשוט שנזכר
כבר במקום אחר, או שהוא מבורר וניכר
באיזו הוא מדבר:

כח וְתָרִין הַנֶּעֶר וְתַגֵּד לְבֵית
אִמָּה כְּדַבְרִים הָאֵלֶּה:

וְרַהֲטַת עוֹלָמָתָא וְחִוִּיאת לְבֵית אִמָּה
כְּפִתְגְּמֵיָא הָאֵלֶּין:

לְבֵית אִמָּה. דרך הנשים היתה, להיות
להן בית לישוב בו למלאכתן, ואין הבת

מגדת אלא לאמה:

כט וְלִרְבֵּקָה אָח וְשִׁמּוֹ לְבִן

וַיֵּרֶץ לְבִן אֶל הָאִישׁ הַחֹצֶה

אֶל הָעֵין:

וְלִרְבֵּקָה אָחָא וְשִׁמָּה לְבִן וְרֵהַט לְבִן

לֹות גְּבֵרָא לְבֵרָא לֹות עֵינָא:

וירץ. למה רץ ועל מה רץ, ויהי כראות

את הנזם, אמר, עשיר הוא זה, ונתן עיניו

בממון:

לֹא־וַיְהִי כִּי־רָאִתָּה אֶת־הַנָּזָם וְאֶת־

הַצִּמְדִּים עַל־יְדֵי אֲחֹתוֹ

וּכְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֵי רַב־קָה

אֲחֹתוֹ לֵאמֹר כֹּה דָּבָר אֱלֹהֵי

הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ וְהִנֵּה

עֹמֵד עַל־הַגְּמָלִים עַל־הָעֵין׃

וַהֲוָה כִּד חֲזָא יֵת קַדְשָׁא וַיֵּת שִׁירָא

עַל־יְדֵי אֲחֹתָהּ וְכִד שְׁמַע יֵת פְּתִגְמִי

רַב־קָה אֲחֹתָהּ לְמִימַר כְּדִין מַלִּיל עַמִּי

גְּבֹרָא וְאַתָּא לֹות גְּבֹרָא וְהָא קָאם

עֲלֵי גְמֻלִיא עַל עֵינָא:

עַל הַגְּמֻלִים. לְשִׁמְרוֹן, כְּמוֹ זֶהוּא עוֹמֵד

עֲלֵיהֶם, לְשִׁמְשָׁם:

לֹא וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה

לְפָנָה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאַנְכִי

פְּנִיתִי הַבַּיִת וּמִקּוֹם לְגְמֻלִים:

וַאֲמַר עוֹל בְּרִיכָא דֵּי לְמָא אַתָּא קָאם

בְּבֹרָא וְאַנָּא פְּנִיתִי בֵּיתָא וְאַתָּר כְּשֶׁר

לְגַמְלִיָּא:

פְּנִיתִי הַבֵּית. מַעְבֻּדַת אֱלִילִים:

לֵב וַיֵּבֵא הָאִישׁ הַבֵּיתָה וַיִּפְתַּח

הַגַּמְלִים וַיִּתֵּן תֶּבֶן וּמִסְפּוֹא

לַגַּמְלִים וּמִים לְרַחֵץ רַגְלֵיו

וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵתָּו:

וְעַל גִּבּוֹרָא לְבֵיתָא וּשְׂרָא גַמְלִיָּא וַיֵּהֱב

תִּבְנָא וְכִסְתָּא לְגַמְלִיָּא וּמִיָּא לְאַסְחָא

רַגְלוֹהִי וְרַגְלֵי גִבּוֹרִיָּא דְעֵמָּה:

וַיִּפְתַּח. הַתִּיר זֶמֶם שְׁלָהֶם, שֶׁהִיא סוֹתָם

אֶת פִּיהֶם שֶׁלֹּא יִרְעוּ בַדֶּרֶךְ בַּשָּׂדוֹת אַחֲרֵיהֶם:

לֹא (וַיִּישָׁם) וַיִּישָׁם לְפָנָיו לֹאֲכַל

וַיֹּאמֶר לֹא אֲכַל עַד אִם

דְּבַרְתִּי דְּבָרִי וַיֹּאמֶר דְּבַר:

וַשִּׁיאוּ קַדְמוֹתַי לְמִיכָל וַאֲמַר לֹא

אֵיכּוֹל עַד דְּאֲמַלְלָה פְּתִגְמִי וַאֲמַר

מִלִּיל:

עַד אִם דְּבַרְתִּי. הֲרִי אִם מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן

אשר ובלשון כי, כמו עד כי יבא שילה,

זהו שאמרו חז"ל כי משמש בד' לשונות,

והאחד אי, והוא אם:

לד־וַיֹּאמֶר עֶבֶד אֲבֹרָהָם אֲנִי:

וַאֲמַר עֶבְדָּא דִּאֲבֹרָהָם אֲנִי:

לה וַיַּחֲזֶה בִּירְדְּ אֶת אֲדֹנָי מֵאֹד

וַיִּגְדֹּל וַיִּתֶּן לוֹ צֵאן וּבָקָר

וּכְסֵף וְזָהָב וְעֶבְדָּם וְשִׁפְחֹת

וְגַמְלִים וַחֲמֹרִים:

וַיִּבְרֵךְ יְתֹרְבוֹנִי לַחֲדָא וְרַבָּא וַיְהִי
לֵה עָאן וְתוֹרִין וְכֶסֶף וְדָהָב וְעַבְדִּין
וְאִמָּהֶן וְגַמְלִין וְחֲמָרִין:

לוֹ וְהַלֵּל שָׂרָה אִשְׁתִּי אֲדֹנִי בֶן
לְאֲדֹנִי אַחֲרֵי זִקְנָתָהּ וַיִּתֶּן לוֹ
אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ:

וַיֵּלֶדֶת שָׂרָה אֶתֶת רַבּוֹנִי בֶרֶךְ לְרַבּוֹנִי
בְּתֵר דְּסִיבַת וַיְהִי לָהּ יֶת כָּל דִּילָהּ:
וַיִּתֶּן לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ. שְׁטַר מִתְנָה

הראה להם:

לֹא וַיֵּשְׁבֵנִי אֶדְנִי לֵאמֹר לֹא

תִּקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבָּנוֹת

הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יֹשֵׁב

בְּאֶרֶץ:

וְקִיָּם עָלַי רַבּוֹנִי לְמִיָּמָר לֹא תִסַּב

אֶתְּתָא לְבָרִי מִבֵּית כְּנַעֲנָאִי דִּי אֲנָא

יִתֵּב בְּאֶרֶץ:

לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבָּנוֹת הַכְּנַעֲנִי. אִם

לֹא תֵלֶךְ תַּחֲלָה אֶל בֵּית אָבִי וְלֹא תֵאבֹה
לְלִכְתּוֹת אַחֲרָיִךְ:

לֹחַ אִם לֹא אֶל בֵּית אָבִי תֵּלֶךְ
וְאֶל מְשַׁפְּחֹתַי וְלִקְחֹת אִשָּׁה
לְבָנִי:

אֶלְהֵן לְבֵית אָבִי תִזְיֹל וְלִזְרַעִיתִי וְתִסַּב
אֶתְתָּא לְבָרִי:

לֹט וְאָמַר אֶל אֲדָנִי אֵלֵי לֹא
תֵּלֶךְ הָאִשָּׁה אַחֲרָיִךְ:

וְאָמַרְתְּ לְרַבּוֹנִי מַאִים לֹא תִּיתִי

אֶתְּתָא בְּתָרֵי:

אֵלַי לֹא תֵלֶךְ הָאִשָּׁה. אֵלַי כְּתִיב, בַּת

הֵיטָה לֹא לְאֵלִיעֶזֶר, וְהִיא מַחְזֵר לְמִצּוֹא

עֵינֶיהָ שֵׁיִאמַר לֹא אֲבָרָהִם לְפָנֶיךָ אֵלַי

לְהִשְׁיֵאוֹ בָּתּוֹ, אִמַּר לֹא אֲבָרָהִם, בְּנֵי בְרוּךְ

וְאֵתָה אֲרוּרָה, וְאֵין אֲרוּרָה מִדְּבַק בְּבְרוּךְ:

מ וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה אֲשֶׁר

הִתְחַלֵּכְתִּי לְפָנֶיךָ יִשְׁלַח מַלְאָכּוֹ

אֵתְךָ וְהִצְלִיחַ דְּרַכְּךָ וְלָקַחְתָּ

אֵשָׁה לְבָנִי מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית

אָבִי:

וְאָמַר לִי יִי דֵי פְלַחִית קְדָמוֹהִי יִשְׁלַח

מִלְאָכָה עִמָּךְ וְיִצְלַח אֲרַחֲךָ וְתִסָּב

אֶתְתָּא לְבָרִי מִזֶּרְעִיתִי וּמִבֵּית אָבִיא:

מֵאֵז תִּנָּקָה מֵאֲלֹתִי כִּי תִבּוֹא

אֶל מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם לֹא יִתְּנוּ לָךְ

וְהָיִיתְּ נָקִי מֵאֲלֹתִי:

בְּכֵן תִּהְיֶה זָכִי (נ"י זָכָא) מִמּוֹמְתִי אֲרִי

תִּהְיֶה לְזִרְעִיתִי וְאִם לֹא יִתְּנוּן לָךְ וְתִהְיֶה

זַכִּי מִמּוֹמְתִי:

מִבַּּ וְאֶבְאֵה הַיּוֹם אֶל הָעֵינַן וְאֹמַר

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבָרְחָם אִם

יִשְׁדָּךְ נָא מִצָּלִיחַ דְּרַכִּי אֲשֶׁר

אֲנֹכִי הֵלֶךְ עָלֶיהָ:

וְאֵתִית (נ"י וְאֵתִיתִי) יוֹמָא דִּין לְעֵינָא

וְאֹמַרִית יי אֱלֹהֵא דְרַבּוֹנִי אֲבָרְחָם אִם

אֵית כְּעֵן רַעּוּא קַדְמָךְ לְאַצְלָחָא אֲרַחִי

דִּי אֲנֵא אֲזִיל עֲלֵהּ:

ואבא היום. היום יצאתי והיום באתי,

מכאן שקפצה לו הארץ. אמר רבי אחא,

יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום

מתורתן של בנים, שהרי פרשה של

אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה

לא נתנו אלא ברמיזה:

מג הנה אנכי נצב על עין

המים והיה העלמה היצאת

לשאב ואמרתי אליה השקיני

נָא מַעַט מַיִם מִכִּדְּךָ:

הָא אֲנָא קָאָם עַל עֵינָא דְּמִיָּא וִיהִי

עוֹלָמָתָא דְּתַפּוּק לְמַמְלִי וְאִימַר לָהּ

אֲשַׁקִּינִי כְּעֵן זַעִיר מִיָּא מִקּוּלְתִּיךָ:

מַד וְאַמְרָה אֵלַי גַּם אַתָּה שְׂתֵּה

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֶשְׂאָב הוּא

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִכִּיחַ יְהוָה לְבֶן

אֲדָנִי:

וְתִימַר לִי אַף אַתָּה אִשָּׁה וְאַף לְגַמְלִיךָ

אֱמֹלִי הִיא אֶתְּתָא דְזִמִּין יִי לְבַר רְבוּנִי:

גם אתה. גם לרבות אנשים שעמו:

הזכיה. בירר והודיע, וכן כל הזכחה

שבמקרא, ברור דבר:

מה אֲנִי טָרָם אֲכַלָּה לְדַבֵּר אֶל

לְבִי וְהִנֵּה רְבָקָה יֵצֵאת וְכֻדָּה

עַל שְׂכֵמָה וְתָרַד הָעֵינָה

וְתִשָּׂאב וְאָמַר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי

נָא:

אֲנִי עַד לֹא שִׁיצִיתִי לְמַלְלָא בְּלִבִּי

וְהֵא רַבָּקָה נִפְקָת וְקוֹלָתָהּ עַל כַּתְּפָהּ

וְנַחֲתַת לְעֵינָא וּמִלַּת וְאַמְרִית לָהּ

אֲשַׁקִּינִי כָעֵן:

טרם אכלה. טרם שאני מכלה, וכן כל

לשון הווה, פעמים שהוא מדבר בלשון

עבר, כמו טרם כליתי, ופעמים שמדבר

בלשון עתיד, כמו כי אמר איוב, הרי לשון

עבר, ככה יעשה איוב הרי לשון עתיד,

ופירוש שניהם לשון הווה, כי אומר היה

אִיּוֹב אוֹלֵי חֹטְאוֹ בְּנֵי וָגוֹ' וְהִיא עוֹשֶׂה כַּךְ:

מִן וְתִמְחֹר וְתוֹרֵד כִּדָּה מַעֲלִיהָ

וְתֹאמַר שְׂתֵה וְגַם גְּמֻלִיךָ

אֶשְׁקָה וְאַשֶׁת וְגַם הַגְּמֻלִים

הַשְּׂקָתָה:

וְאוֹחִיאת וְאַחִיתת קוֹלְתָה מִנָּה וְאַמַּרְת

אֶשֶׁת וְאַף גְּמֻלְךָ אֶשְׁקִי וְשִׁיתִי וְאַף

גְּמֻלִיָּא אֶשְׁקִיאת:

מִן וְאַשְׁאֵל אֶתָּה וְאֹמַר בֵּת מִי

אֶת־וְתֹאמַר בַּת בְּתוּאֵל בֶּן

נְחוֹר אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ מִלְכָּה

וְאֵשֶׁם הַנָּזִם עַל אִפְּהָ

וְהִצְמִידִים עַל יְדֶיהָ:

וְשֵׁאִילִית יְתֵהּ וְאִמְרִית בַּת מִן אֶת־

וְאִמְרַת בַּת בְּתוּאֵל בֶּן נְחוֹר דִּילִידַת

לָהּ מִלְכָּה וְשׁוֹיְתִי קַדְשָׁא עַל אִפְּהָ

וְשִׁירֶיָּא עַל יְדֶהָ:

ואשאל ואשם. שנה הסדר, שהרי הוא

תַּחֲלֶה נָתַן וְאַחֵר כֵּךְ שֶׁאֵל, אֵלֹא שֶׁלֹא
יִתְפַּשּׁוּהוּ בַּדְּבָרִיו וַיֹּאמְרוּ, הִיאֵךְ נָתַתְּ לָהּ
וְעַד־יֵין אֵינְךָ יוֹדֵעַ מִי הִיא:

מַח וְאַפְקֹד וְאַשְׁתַּחְוָה לַיהוָה
וְאַבְרָךְ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי אֶרְצִי
אֲבָרְכֶם אֲשֶׁר הִנַּחֲנִי בְּדֶרֶךְ
אֱמֶת לְקַנְחַת אֶת בַּת אֲחִי
אֶרְצִי לְבָנוֹ:

וְכָרַעִית וּסְגָדִית קֶדֶם יי וּבִרְכִית יֵת יי

אֱלֹהֵהּ דְּרַבּוֹנִי אֲבָרְהָם דְּדַבְּרָנִי בְּאוֹרַח
קְשׁוּט לְמִי־סֵב יְתַּ בֵּת אַחֲוֵהִי דְּרַבּוֹנִי
לְבָרָה:

מִטְּוֶעֶתָה אִם יִשְׁכַּח עֲשִׂים חֶסֶד
וְאַמַּת אֶת אֲדָנִי חֲגִידוֹ לִי וְאִם
לֹא חֲגִידוֹ לִי וְאַפְּנָה עַל יָמִין
אוֹ עַל שְׂמָאל:

וְכַעַן אִם אֵיתִיכּוֹן עֲבָדִין טִיבוֹ וְקְשׁוּט
עִם רַבּוֹנִי חוּז לִי וְאִם לֹא חוּז לִי

וְאַתְּ פָּנֶי עַל יְמִינָא אוּ עַל שְׂמָאלָא:

עַל ימין. מבנות ישמעאל: עַל שְׂמָאל.

מבנות לוט, שהיה יושב לשמאלו של

אברהם:

נ וַיַּעַן לְבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ

מִי־הִזָּה יֵצֵא הַדָּבָר לֹא נוֹכַל

דַּבֵּר אֵלֶיךָ רַע אוּ טוֹב:

וַאֲתֵיב לְבָן וּבְתוּאֵל וַאֲמָרוּ מִן קֶדֶם יי

נִפְקַ פְּתַגְמָא לִית אֲנַחְנָא יְכָלִין

לְמַלְלָא עִמָּךְ בִּישׁ אוּ טָב:

ויען לבן ובתואל. רשע היה, וקפץ
להשיב לפני אביו: לא נוכל דבר אליך.
למאן בדבר הזה, לא על ידי תשובת דבר
רע ולא על ידי תשובת דבר הגון, לפי
שניכר שמה' יצא הדבר לפי דבריך
שזימנה לך:

נא חנה רבקה לפניך קח וְלך
ותהי אשה לְבֶן אֲדֹנֶיךָ כְּאִשָּׁר
דָּבָר יְהוָה:

הָא רְבִקָּה קָדְמָךְ דְּבַר וְאִיזִיל וְתִהִי

אֶתְתָּא לְבַר רְבוּנָךְ כְּמָא דִּי מַלְל יִי:

נב וִיִּהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד

אֲבָרְחָם אֶת דְּבָרֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ

אֶרְצָה לִיהוָה:

וְהוּא כִּד שָׁמַע עֶבְדָּא דְּאֲבָרְחָם יִת

פְּתִגְמִיהוֹן וּסְגִיד עַל אֶרְעָא קָדָם יִי:

וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה. מִכָּאן שְׂמוּדִים עַל

בשורה טובה:

חמישי נג ויוצא

הַעֲבֹד כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב

וּבַגְדִים וַיֵּתֶן לָרֶבֶקָה וּמַגְדָּנֹת

נָתַן לְאֶחֱיָהּ וּלְאִמָּהּ:

וְאִפֹּק עֲבָדָא מִנִּין דְּכֶסֶף וּמִנִּין דְּזָהָב

וּלְבוּשִׁין וִיָּהָב לָרֶבֶקָה וּמַגְדָּנִין יָהָב

לְאֶחֱוָהּ וּלְאִמָּהּ:

ומגדנות. לשון מגדים, שהביא עמו מיני

פירות של ארץ ישראל:

נד וַיֹּאכְלוּ וַיֵּשְׁתּוּ הוּא

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ וַיְלִיְנוּ

וַיִּקְוּמוּ בַּבֶּקֶר וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי

לְאֹדְנִי:

וַאֲכָלוּ וּשְׁתִּיאוּ הוּא וְגוֹבְרִיא דִּי עֵמָה

וּבָתּוֹ וַקָּמוּ בְּצַפְרָא וַאֲמַר שְׁלַחְוְנִי לְוֹת

רְבוֹנִי:

וַיְלִיְנוּ כָּל לֵינָה שְׁבַמְקָרָא לֵינָת לִילָה

אחד:

נָה וַיֹּאמֶר אָחִיָּה וְאַמָּה תֵּשֶׁב

הַנֶּעַר אֶתֵּנוּ יָמִים אֹ עֲשׂוֹר

אַחַר תֵּלֶךְ:

וַיֹּאמֶר אַחִוָּה וְאַמָּה תִּתִּיב עוֹלָמָתָא

עַמָּנָא עֵדֶן בְּעֵדֶן אֹ עֲשָׂרָא יֶרֶחִין בְּתַר

כֵּן תִּיזִיל:

ויאמר אחיה ואמה. ובתואל היכן היה.

הוא היה רוצה לעכב ובא מלאך והמיתו:

**ימים. שנה כמו ימים תהיה גאולתו שכך
נותנין לבתולה זמן י"ב חדש, לפרנס את
עצמה בתכשיטים: או עשור. י' חדשים.
ואם תאמר ימים ממש, אין דרך
המבקשים לבקש דבר מועט, ואם לא
תרצה, תן לנו מרובה מזה:**

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל תְּאֲחֶרֶוֹ
אֶתִּי וַיַּחֲזֶה הַצְּלִיחַ וַיְרַכֵּי
שְׁלֹחֹנִי וַאֲלַכָּה לְאֶרְצִי:**

וַאֲמַר לְהוֹן לָא תְּאֲחֶרֶוֹן יְתִי וַיֵּי אֶצְלַח

אֶרְחִי שְׁלֹחוֹנִי וְאִיהֶךָ לֹות רְבוֹנִי:

נִזְוִיאֲמָרוּ נִקְרָא לַנֶּעֶר וְנִשְׁאַלָה

אֶת פִּיהָ:

וְאֲמָרוּ נִקְרִי לְעוֹלָמְתָא וְנִשְׁמַע מֶה

דִּהִיא אֲמָרָה:

וְנִשְׁאַלָה אֶת פִּיהָ. מִכָּאן שֶׁאֵין מִשְׁיָאִין

אֶת הָאִשָּׁה אֲלֹא מִדַּעְתָּה:

נָח וַיִּקְרָאוּ לְרַב־קָה וַיֹּאמְרוּ

אֵלֶיהָ הֲתִלְכִּי עִם הָאִישׁ הַזֶּה

וַתֹּאמֶר אֱלֹהִים:

וְקִרְוּ לְרַבָּקָה וְאָמְרוּ לָהּ הֲתִיזְלִי עִם

גִּבְרָא הַדֵּין וְאָמַרְת אִיזִיל:

וַתֹּאמֶר אֵלֶּךְ. מַעֲצָמִי וְאֵף אִם אֵינְכֶם

רוֹצִים:

נָט וַיִּשְׁלָחוּ אֶת רַבָּקָה אֶחָתָם

וְאֶת מִנְקֵתָהּ וְאֶת עֶבֶד

אֲבָרָהָם וְאֶת אֲנָשָׁיו:

וַיִּשְׁלָחוּ יֵת רַבָּקָה אֶחָתָהּ וְיֵת מִנְקֵתָהּ

וַיֵּת עֲבָדָא דְּאַבְרָהָם וַיֵּת גְּבֻרָהּ׃

ס וַיְבָרְכוּ אֶת רַבֶּקָּה וַיֹּאמְרוּ

לָהּ אַחֲתָנוּ אֵת הִיא לְאַלְפִי

רַבָּבָה וַיִּירֶשׁ זֶרַעַךְ אֵת שְׁעָר

שְׁנֵאִיו׃

וַבָּרִיכוּ יֵת רַבֶּקָּה וַאֲמָרוּ לָהּ אַחֲתָנָא

אֵת הִיא לְאַלְפִין וּלְרַבּוֹן וַיִּרְתּוֹן בְּנֵיכִי

יֵת קְרוֹי סְנֵאִיהוֹן׃

את היי לאלפי רבבה. את וזרעך תקבלו

אותה ברכה שנאמר לאברהם בהר
המזריה, הרבה ארבה את זרעך וגו', יהי
רצון שיהא אותו הזרע ממך ולא מאשה
אחרת:

סא ותקם רבקה ונערתיה
ותרכנה על הגמלים
ותלכנה אחרי האיש ויקח
העבד את רבקה וילך:

וקמת רבקה ועולמתהא ורכיבא על
גמליא ואזלא בתר גברא ודבר עבדא

יֵת רְבִקָּה וְאֵזֶל:

סב וַיִּצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֶרֶץ לְחִי

רְאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב:

וַיִּצְחָק אֶתָּא מִמִּתּוֹהִי (נ"י עַל

בְּמִיתוֹהִי) מִבִּירָא דְּמִלְּאָךְ קִימָא אֶתְחַזִּי

עֲלֵה וְהוּא יִתֵּב בְּאַרְעֵ דְּרוּמָא:

מבוא באר לחי רואי. שהלך להביא הגר

לאברהם אביו שישאנה: יושב בארץ

הנגב. קרוב לאותו באר, שנאמר ויסע

מִשֵּׁם אֲבָרָהָם אֶרְצָה הִנֵּגב וַיֵּשֶׁב בֵּין קֹדֶשׁ

וּבֵין שׁוּר, וְשֵׁם הָיָה הַבְּאֵר, שֵׁנֶאֱמַר הִנֵּה

בֵּין קֹדֶשׁ וּבֵין בְּרֵד:

סג וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה

לְפָנוֹת עֶרְבַּ וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרֶא

וְהִנֵּה גְמָלִים בָּאִים:

וַנִּפֹּק יִצְחָק לְצִלָּאָה בְּחֻקָּלָא לְמִפְנֵי

רַמְשָׂא וַזְקַף עֵינֹהִי וַחֲזָא וְהָא גְמָלִיא

אַתָּן:

לשוח. לשון תפלה, כמו ישפך שיחו:

סד וְתִשָּׂא רְבִקָּה אֶת עֵינֶיהָ

וְתִרְאֵהוּ אֶת יִצְחָק וְתִפֹּל מֵעַל

הַגָּמֶל:

וְזָקַפְתְּ רְבִקָּה יָת עֵינֶיהָ וַחֲזֹת יָת יִצְחָק

וְאֶת־רִכְיֵנָת מֵעַל גַּמְלָא:

ותרא את יצחק. ראתה אותו הדור ותוהא

מפניו: ותפל. השמיטה עצמה לארץ,

בתרגומו ואתרכינת, הטתה עצמה לארץ

וְלֹא הִגִּיעָה עַד הַקֶּרֶקַע, כִּמוֹ הָטִי נָא כְדָךְ,
אֲרַכִּינִי. וַיֵּט שָׁמַיִם, וְאֲרַכִּין, לְשׁוֹן מוֹטָה
לְאָרֶץ, וְדוֹמָה לוֹ כִּי יִפּוֹל לֹא יוֹטֵל, כְּלוֹמַר
אִם יֵטָה לְאָרֶץ לֹא יִגִּיעַ עַד הַקֶּרֶקַע:

סָה־וְתֹאמַר אֵל הָעֶבֶד מִי הָאִישׁ
הַלְזָה הַחֵלֶךְ בַּעֲשָׂדָה לְקַרְאֲתָנוּ
וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנִי וְתִקַּח
הַצָּעִיר וְתִתְּכֶם:

וַאֲמַרְתָּ לְעֶבְדָּא מִן גְּבָרָא דִּיכִי דְמַהֲלֵךְ
בְּחִקְלָא לְקַדְמוֹתָנָא וַאֲמַר עֶבְדָּא הוּא

רְבוֹנִי וְנִסִּיבַת עֵיפָא וְאַתְכַּסִּיאת:

וּתְתַכַּס. לְשׁוֹן וּתְתַפְעַל, כְּמוֹ וּתְקַבֵּר,

וּתְשַׁבֵּר:

סוֹ וַיִּסְפֹּר הָעֶבֶד לִיצְחָק אֵת כָּל

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה:

וְאֵשֶׁתֶּי עֲבָדָא לִיצְחָק יֵת כָּל

פְּתִגְמִיָּא דִּי עֲבָד:

וַיִּסְפֹּר הָעֶבֶד. גִּלָּה לֹו נְסִים שֶׁנַּעֲשׂוּ לֹו,

שֶׁקִּפְצָה לֹו הָאָרֶץ, וְשֶׁנִּזְדַּמְנָה לֹו רַבְקָה

בְּתַפְלָתוֹ:

סו וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהָלָה שָׂרָה

אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַב־קָה וְתָהִי לוֹ

לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבָה וַיִּנָּחֶם יִצְחָק

אַחֲרֵי אִמּוֹ:

וְאֶעֱלֶה יִצְחָק לְמִשְׁכְּנָא וַחֲזָא וְהָא

תִּקְנִין עוֹבְדֵהָא כְּעוֹבְדֵי שָׂרָה אִמָּה

וַנְּסִיב יָת רַב־קָה וְהָיוּ לָהּ לְאִנָּתוֹ

וְרַחֲמִימָה וְאִתְנַחֵם יִצְחָק בְּתַר דְּמִיתַת

אִמָּה:

**האהלה שרה אמו. ויביאה האהלה, והרי
היא שרה אמו, כלומר ונעשית דוגמת
שרה אמו, שכל זמן ששרה קיימת, היה
נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה
מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל,
ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו:
אחרי אמו. דרך ארץ, כל זמן שאמו של
אדם קיימת ברוך הוא אצלה, ומשמתה,
הוא מתנחם באשתו:**

א **טוֹטֵי** וַיִּסַּף אֲבָרָהָם

וַיִּפְקַח אֶשָׁה וַשְׁמָה קְטוֹרָה:

וְאוֹסִיף אֲבָרָהָם וַנָּסִיב אֶת־תָּא וַשְׁמָה

קְטוֹרָה:

קְטוֹרָה. זוּ הַגֵּר, וְנִקְרָאת קְטוֹרָה עַל שֵׁם

שְׁנָאִים מַעֲשִׂיהָ בְּקִטְרֹת, וְשִׁקְשָׁרָה פִּתְחָה,

שֶׁלֹּא נִזְדוּגָה לָאָדָם מִיּוֹם שִׁפְרָשָׁה

מֵאֲבָרָהָם:

ב וְתֵלֵד לוֹ אֶת זִמְרֹן וְאֶת

יִקְשֹׁן וְאֶת מֶדָן וְאֶת מְדִיָּן

וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ:

וַיֵּלֶדֶת לָהּ יֵת זִמְרֹן וַיֵּת יִקְשֹׁן וַיֵּת מֶדָן

וַיֵּת מְדִיָּן וַיֵּת יִשְׁבָּק וַיֵּת שׁוּחַ:

ג וַיִּקְשֹׁן יֵלֵד אֶת שִׁבְאָה וְאֶת

דָּדָן וּבְנֵי דָדָן הֵיוּ אֲשׁוּרִים

וְלִטְוָשִׁים וְלֵאמִיִּם:

וַיִּקְשֹׁן אֶלֶּיֶד יֵת שִׁבְאָה וַיֵּת דָּדָן וּבְנֵי

דָּדֹן הָיוּ לְמַשִּׁירֵין וְלִשְׁכֹּנֵין וְלַנְּגֹן:

אֲשֹׁרִים וּלְטוֹשִׁים. שֵׁם רֹאשִׁי אֹמֹת.

וְתִרְגֹּם שֶׁל אֹנְקְלוֹם אֵין לִי לִישְׁבוּ עַל

לְשׁוֹן הַמִּקְרָא, שִׁפִּירֵשׁ לְמַשִּׁירֵין, לְשׁוֹן

מַחֲנֶה, וְאֵל תֹּאמַר שְׂאִינוּ כֵן מִפְּנֵי הָאֱלֹהִים

שְׂאִינָה יִסּוּדִית, הִרִי לָנוּ תִּיבוֹת שְׂאִין

בְּרֹאשׁ אֱלֹהִים, וְנִתְּוֹסְפָה אֱלֹהִים בְּרֹאשׁ,

כִּמּוֹ חֹמַת אֵנֶךְ, שֶׁהוּא מִן נִכְּה רִגְלִים,

וְכִמּוֹ אֶסּוֹךְ שֶׁמֶן, שֶׁהוּא מִן וְרַחֲצַת וְסִכָּת:

וּלְטוֹשִׁים. הֵם בְּעַלִּי אֱהָלִים, הַמִּתְפַּזְרִים

אֵנָה וְאֵנָה, וְנוֹסְעִים אִישׁ בְּאֵהֶלִי אֶפְדָּנוּ,

וּבֵן הוּא אֹמֵר וְהִנֵּה נְטוּשִׁים עַל פְּנֵי כָל

הָאָרֶץ, שֹׁכֵן לֹא־דָוָן וְנוֹ"ן מִתְחַלְּפוֹת זֶז בְּזֶז:

דְּ-וּבְנֵי מִדִּין עֵיפָה וְעֶפֶר וְחֲנוּךְ

וְאַבְיָדָע וְאַלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי

קְטוֹרָה:

וּבְנֵי מִדִּין עֵיפָה וְעֶפֶר וְחֲנוּךְ וְאַבְיָדָע

וְאַלְדָּעָה כָּל אֵלֶּיִן בְּנֵי קְטוֹרָה:

ה' וַיִּתֵּן אֲבָרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר

לוֹ לְיִצְחָק:

וַיֵּהֱבֵם אַבְרָהָם יֵת כָּל דְּיָלָהּ לְיִצְחָק׃

וַיֵּתֵן אַבְרָהָם זָגוֹ. אָמַר ר' נַחֲמִיָּה, בְּרַכַּת
דִּיִּיתִיקִי נָתַן לוֹ, שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּב"ה
לְאַבְרָהָם זֶהִי בְרָכָה, הַבְּרָכוֹת מְסוּרוֹת
בִּידֶךָ לְבָרֵךְ אֶת מִי שֶׁתִּרְצֶה, וְאַבְרָהָם
מִסֵּרָם לְיִצְחָק׃

וּלְבָנָי הַפְּיֻלָּגָשִׁים אֲשֶׁר
לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנָת
וַיִּשְׁלָחָם מֵעַל יִצְחָק בָּנוֹ
בְּעוֹדָנּוּ חַי קַדְמָה אֶל אֶרֶץ

קָרָם:

וּלְבָנֵי לְחֵינְתָא דִּי לְאַבְרָהָם יְהִיב

אַבְרָהָם מִתְנָן וְשִׁלְחָנוֹן מֵעַל יִצְחָק

בְּרָהּ בְּעוֹד דִּהוּא קָיָם קִידוּמָא לְאַרְע

מִדִּינְחָא:

הַפִּילָגְשִׁים. חֶסֶד כְּתִיב, שֶׁלֹּא הִיתָה אֵלָא

פִּלְגֵּשׁ אַחַת, הִיא הָגֵר, הִיא קְטוּרָה. נָשִׁים

בְּכַתּוּבָה, פִּלְגֵּשִׁים בְּלֹא כְּתוּבָה, כְּדַאמְרִינָן

בְּסִנְהֶדְרִין בְּנָשִׁים וּפִלְגֵּשִׁים דְּדוּד: נָתַן

אַבְרָהָם מִתְנָת. פִּירְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁם

טומאה מסר להם. דבר אחר, מה שניתן

לו על אודות שרה, ושאר מתנות שנתנו

לו, הכל נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם:

וַיֹּאמֶר יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם

אֲשֶׁר חֵי מֵאֹת שָׁנָה וְשִׁבְעִים

שָׁנָה וְחֲמִשׁ שָׁנִים:

וַאֲלֵין יוֹמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם דְּחֵיא

מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין:

מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים.

בן ק' כבן ע', ובן ע' כבן ה' בלא חטא:

ח וַיִּגְדַּע וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיבָה

טוֹבָה זָקֵן וְשִׁבַּע וַיֵּאָסֶף אֶל

עַמּוּיוֹ:

וְאֶת־נָגִיד וּמִית אַבְרָהָם בְּסִיבּוֹ טַבָּא

סִיב וְשִׁבַּע יוֹמִין וְאֶת־כְּנִישׁ לְעַמָּה:

ט וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַעְאֵל

בָּנָיו אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל

שְׂדֵה עֶפְרוֹן בֶּן צִחֹר הַחִתִּי

אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִמְרָא:

וְקָבְרוּ יִתָּהּ יִצְחָק וַיִּשְׁמְעֵאל בְּנוֹהִי

בַּמַּעֲרָת כַּפְלֵתָא בַּחֲקֵל עֶפְרוֹן בַּר צִחֹר

חֲתָאָה דִּי עַל אֲפִי מִמָּרָא:

יצחק וישמעאל. מכאן שעשה ישמעאל

תשובה, והוליך את יצחק לפניו, והיא

שיבה טובה שנאמר באברהם:

הַעֲשֵׂהָ אֲשֶׁר קָנָה אֲבִרָהָם

מֵאֵת בְּנֵי חֵת שָׁמָּה קָבַר

אֲבִרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ:

חֲקֹלָא דִּי זִבְן אֲבָרְהָם מִן בְּנֵי חֲתָאָה

תַּמָּן אֶתְקַבֵּר אֲבָרְהָם וְשָׂרָה אֶתְתָּהּ:

יֵא וִיהִי אַחֲרֵי מוֹת אֲבָרְהָם

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לְחֵי

רְאִי:

וְהָיָה בְּתָר דְּמִית אֲבָרְהָם וַיְבָרֶךְ יִי יִת

יִצְחָק בְּרָה וַיֵּתֵב יִצְחָק עִם בִּירָא

דְּמִלְאָךְ קִימָא אֶתְחַזִּי עָלֶיהָ:

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ זָנוֹ'. נַחֲמוּ
תַנְחוּמֵי אֲבֹלִים. דְּבַר אַחֵר, אֵף עַל פִּי
שִׁמְסַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַבְּרָכוֹת
לְאַבְרָהָם, נִתְיַירָא לְבָרֶךְ אֶת יִצְחָק, מִפְּנֵי
שִׁצְפָּה אֶת עֲשׂו יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, אִמֹּר, יֵבֵא
בְּעַל הַבְּרָכוֹת וַיְבָרֶךְ אֶת אֲשֶׁר יֵיטֵב בְּעֵינָיו,
וְבֵא הַקֵּב"ה וּבְרָכוּ:

יב שְׂבִיעִי וַאֲלֵה

תְּלֹדֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אַבְרָהָם

אֲשֶׁר יִלְדָּה הָגָר הַמִּצְרִית

שֶׁפָּחַת שָׂרָה לְאַבְרָהָם:

וְאֵלֶּיךָ תוֹלְדָת יִשְׁמָעֵאל בֶּר אַבְרָהָם דִּי

יִלְדָּת הָגָר מִצְרַתָּא אֲמַתָּא דְשָׂרָה

לְאַבְרָהָם:

יְיָ וְאֵלֶּיךָ שְׂמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל

בְּשִׁמְתָם לְתוֹלְדָתָם בְּכֹר

יִשְׁמָעֵאל נְבִית וְקָדָר וְאֵד בְּאֵל

וּמִבְשָׁם:

וְאֵלֶּיךָ שְׁמַחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָתְהוֹן

לְתוֹלְדֹתֶיךָ בּוֹכָא דִּישְׂמַעְאֵל נְבִיּוֹת

וְקִדְר וְאֲדָבָאֵל וּמִבְּשָׁם:

בשמותם לתולדותם. סדר לידתן זה אחר

זה:

יד וּמִשְׁמַע וְדוּמָה וּמִשָּׂא:

וּמִשְׁמַע וְדוּמָה וּמִשָּׂא:

טו חֲדָד וְתִימָא יִטּוֹר נְפִישׁ

וְקִדְמָה:

חֲדָד וְתִמָּא יִטּוֹר נְפִישׁ וְקַדְמָה:

מפטיר אלֹהֵם

בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאַלְהָ שְׁמוֹתָם

בְּחֻצֵּיהֶם וּבְטִירָתָם שְׁנֵי

עָשָׂר נְשִׂאֵם לְאֻמּוֹתָם:

אֵלִין אֲנֹן בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלִין

שְׁמֹתָהוֹן בְּפִצְחֵיהוֹן וּבְכַרְפֵּיהוֹן תִּרִין

עֵסֶר רַבְרַבִּין לְאַמִּיהוֹן:

בַּחֲצִרֵיהֶם. כְּרָכִים שְׂאִין לָהֶם חוּמָה.

וְתַרְגוּמוֹ בַּפְּצָחִיהוֹן, שֶׁהֵם מְפּוֹצָחִים, לְשׁוֹן

פְּתִיחָה, כְּמוֹ פִּצְחוֹ וּרְנָנוּ:

יִזְ וְאַלְהָ שְׁנֵי חַיִּי יִשְׁמַעְאֵל

מֵאֵת שְׁנָה וְשָׁלְשִׁים שְׁנָה

וְשָׁבַע שָׁנִים וְיָגוּעַ וְיָמָת

וְיֵאָסֶף אֶל עַמִּירוֹ:

וְאַלִּין שְׁנֵי חַיִּי יִשְׁמַעְאֵל מֵאָה וְתַלְתִּין

וְשַׁבַּע שְׁנִין וְאֶתְנַגִּיד וּמִית וְאֶתְכַנִּישׁ
לְעֵמָּה:

ואלה שני חיי ישמעאל וגו'. אמר רבי
חייא בר אבא, למה נמנו שנותיו של
ישמעאל, כדי לייחס בהם שנותיו של
יעקב, משנותיו של ישמעאל למדנו,
ששמש יעקב בבית עבר י"ד שנה
כשפירש מאביו, קודם שבא אצל לבן,
שהרי כשפירש יעקב מאביו מת
ישמעאל, שנאמר וילך עשו אל ישמעאל
וגו', כמו שמפורש בסוף מגלה נקראת,:

ויגוע. לא נאמרה גויעה אלא בצדיקים:

יח וישכנו מחוילה עד שור

אשר על פני מצרים באכה

אשרה על פני כל אחיו נפל:

ושרו מחוילה עד חגרא די על אפי

מצרים מטי לאתור על אפי כל אחוהי

שרא:

נפל. שכן, כמו ומדין ועמלק וכל בני קדם

נופלים בעמק. כאן הוא אומר לשון

פרשת חיי שרה – מפטיר – דף תשעג

נפילה, ולהלן אומר על פני כל אחיו

ישכון, עד שלא מת אברהם ישכון,

משמת אברהם נפל: חסלת פרשת חיי

שרה: